

Ivana Šojat

Tri carstva

 NEOLIT

ARTIKULACIJE

KOPRIVNICA, 2024.

Ivana Šojat: Tri carstva

Biblioteka Šetnje

Glavni urednik Marko Gregur

Urednik Zoran Maljković

© za hrvatsko izdanje Neolit i Artikulacije, 2024.

© Ivana Šojat, 2024.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez pisanog dopuštenja nakladnika.

Otisnuto u listopadu 2024.

ISBN: 978-953-50909-8-4

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske

UTJELOVLJENJE

(umjesto predgovora)

Što je bilo prvo: ljepota ili misao o njoj? Mudrost ili žudnja za spoznajom?

Osobno smatram da je riječ o simultanosti, istodobnosti. Onako kako je umjetnost utjelovljenje mudrosti, spoznajnih dosega nekog doba, nekog civilizacijskog trenutka. Aristotelovski duh i tijelo ujedinjeni u jedno, sveukupno, sveobuhvatno.

Rim je okupio sve što mu je prethodilo u baklju, u svjetionik mudroslovlja i ljepote, misli i estetike. Sabrao je sve stečeno tijekom vremena koje je vodilo upravo njemu, sve egipatsko, indijsko, asirsko, babilonsko, mezopotamsko, grčko, etrusko. Zato što mudri znaju koliko je malen naš otklon od predcivilizacijskog mraka, koliko valja bdjeti nad stečenim svjetlom.

To svjetlo seli se, putuje pred nasiljem, pronalazi nova gnjezdilišta. Za očuvanje, za ravnotežu i napredak, za put u nova otkrivenja, prosvjetljenja.

Kad je Rim posrnuo, prvo izvana, a potom i pritisnut nasrtajima na svoje limese, Mudrost je pronašla novi bastion: Konstantinopol, današnji Istanbul koji su nekoć nazivali i Bizantom. Dugo je ondje Mudrost čuvala Čovječanstvo od propadanja i rasla. No, svijet se sažima i širi, u protuslovlju se sažima ognjem i uzdiže spoznajama, pa tako ni mudrost nije mogla dugo stanovati uz žitko olovo Bospora.

Nekako je, nošena riječju, ili u sepetima trgovaca, u tobolcima za strijele ratnika, padišaha, pjesnika i zakonodavca, potražila sklonište u srcu trećeg carstva, u Beču. Srce ju je, međutim, kroz romaniku, renesansu i klasicizme uvijek vraćalo Rimu. Onako kako i nas sjećanja vraćaju u djetinjstvo, u doba kad smo mogli i znali brže letjeti u snu.

Treba znati ne samo kamo i kako nego i čime, kojom navadom, kojim se osjećajem zaogrnuti pred pohod u prostor koji nam je prethodno bio izvan domašaja oka i srca.

Treba znati putovati dvojako, kliziti kroz prostor i vrijeme, istodobno, kao lađa preko debelog mora kroz noć, jednako razbijati i gornji i donji mrak. Jer, ljudi se talože. Ne odlaze, nego se talože. Kao mirisi u kuhinji čiji prozor nismo otvorili tijekom kuhanja, pa jela bude posvuda: i u tanjurima i u zraku.

Kad ulazite u nečiju kuću, razotkrivate skriveno, prešućeno, čuvano, zatajeno, najosobnije. O ukućanima doznate detalje o kojima ni oni sami nikada nisu razmišljali. Ne zato što su površni ili nemarni, nego zato što ljudi ne razmišljaju o vlastitoj građi, o sitnicama od kojih su sazdani.

Ima kuća koje mirišu na šećer, na gustu prašinu koja se kao u herbariju pritajila između sklopljenih stranica knjiga, na kavu triput dnevno kuhanu, na prekipjelo mlijeko i naranče, na klorofil biljki koje se na prozorima napajaju suncem, pa izdišu zeleno. To su kuće znatiželjnih ljudi koji pamte sitnice, koji po tajnama skakuću kao po lopočima, koji riječi iz knjiga u glavama pretvaraju u slike. Zato im treba i šećera i kave.

Jer nogama trzaju i u snu, jer trče u snovima, penju se uz litice i u brišućem letu, tik uz krune cvjetova nadlijeću livade o kojima poslije pričaju svima koji ih žele poslušati, tumače boje koje su iz snova sa sobom ponijeli u javu kao naramak djetelina s više od tri lista.

Ima kuća čiji su im ukućani zameli sve tragove, koje mirišu generički, na deterdžente za pranje zavjesa, podova, pokućstva, na parfeme difuzora, kuća koje prešućuju sve objede, sve šećerne grijehe, sve groznice koje vonjaju zagnojeno i oznojeno, sve ushite koji pršte jarko-crveno ili strahove koji iznad postelja modro lebde poput izmaglica uz riječna korita u zoru ili preuranjenim zimskim noćima. One kao da su ničije i svačije, pa šute poput djece koja ne smiju nikamo, kojima je netko zbog mira zabranio da budu djeca, da se smiju, skaču, pjevaju.

I ljude prepoznamo i pamtimo po mirisima. Čak i ako tijekom susreta toga nismo svjesni, njihova tijela govore nam o sebi kroz mirise kojima se oblažu ili koje cijede kroz pore svoje

kože. Prepoznajemo bližnje u nekim ljudima prema mirisu sapuna kojim se ujutro umivaju, prema omekšivaču kojim je natopljena njihova odjeća, prema tragovima hrane koje je iz zra-ka neprovjetrene kuhinje pobrala njihova kosa. Neki su nam odbojni upravo zbog mirisa koje na sebi tegle čak i ako velimo da nemamo pojma zašto su nam odbojni.

Neki mirišu na strah, pa ih svi grizu. Prezri-
vim riječima ili odmakom.

Neki se skrivaju ispod parfema kao bjegunci što na svom putu traže vodu koju će u jednoj brazdi zaorati kako ih ni psi tragači ni ljudi progonitelji ne bi pronašli.

Gradovi mirišu na ljude: na one koji su ih porodili na krčevinama divljine, na odmaku od ratova ili pandemija, na one koji su zbog sigurnog zaklona grada isušivali močvare ili dovlačili građu za domove na vrhove pitomih ili vrletnih gora. Gradovi mirišu na sve od čega su izgrađeni, na svaki požar koji ih je nagrizaio, na svaku poplavu koja je ljude i kuće odnosila kao plima u povlačenju.

I svi gradovi su odjednom tu, na istom mjestu: u gradu koji ih je u nizanju vremena nadomjestio, u gradu što ga je ljudska upornost ponovno podignula na zgarištu prethodnoga ili na razvalinama opljačkana.

RIM

PINIJE, KONAČIŠTA I LUKE

Sve ceste koje vode u Rim pred samim su ciljem kilometrima omeđene pinijama. Crnogoričnim stablima suncobranima. Ili se tako samo čini onome tko je u Rim carski ili trgovački krenuo iz Ostije, gradića što ga je pokraj slanih močvara u sedmom stoljeću prije Krista utemeljio rimski kralj Marko Marcije, gradića od kojega je u međuvremenu more načinilo trokilometarski odmak i oduzelo mu titulu Rimu najbliže luke, a Tiber ga na svome ušću zalio muljem i zapravo sačuvao. Baš kao što je i Ostija, Tiberu i moru usprkos, sačuvala titulu luke. S jednom jedinom razlikom: krilati brodovi prema njoj sad silaze s neba...

Ako, dakle, u Rim krenete iz gradića u kojemu je u 4. stoljeću, u nekom konačištu dušu ispustila pobožna majka Aurelija Augustina, putem do predgrađa Vječnoga Grada poput počasnog špalira dočekivat će vas i ispraćati pinije zbog

kojih ćete se možda zapitati vide li stabla i koliko mogu poživjeti. Što zbog krajolika koji ćete pogledom pokušati raščistiti do trenutka prije vremena što ga nazivamo našim, što zbog ljudi o kojima povijesno nešto znamo samo ako su boravili u krajnostima, kao robovi ili kao plemstvo.

Što su vidjela stabla?

Putem od Ostije do Rima, meni je na pamet pala mojoj putanji okomita, drevna cesta koja se od Brundisiuma protezala do Rima, Via Appia i nesretni pobunjeni Tračanin, šest tisuća križeva (prije Krista), kako vele, na kojima su izdahnuli robovi gladijatori koji su do dugog povijesnog sjećanja i uvijek tako kratke moći posve nesvjesni onoga što čine uzdignuli Krasa i Pompeja. Umjesto pinija zato sam nakratko, treptaj oka, ugledala ljude u agoniji, ljude čija imena povijest nema ni vremena ni prostora pamtiti, nego ih uokviruje, združuje u ustanak pripisan Spartaku.

Zato sam valjda u Rimu očekivala Rim, ali dočekali su me barok i renesansa, skuteri i turisti. Ne zato što ničeg drugog ondje više nema,

nego zato što oni viču još glasnije, zato što su još oznojeni od truda nastajanja, zato što se još inate jedno drugom, nadglasavaju i nadmeću poput Berninija i Borrominija koji još ukrštaju dlijeta na Trgu Navona što je progutao Domicianov stadion – mjesto navodna pogubljenja svete Agneze kojoj je Borromini podigao crkvu ispred koje je Bernini u fontanu sabrao moć četiriju velikih rijeka.

ŽAMOR

Neka mjesta bruje. Osobito noću.

I nije to brujanje glas struje koja elektronički kulja vodovima niti su to koraci ili kotači onih koji su odlučili bdjeti.

To je brujanje žamor svih koji su ikad bili, njihovi glasovi koji se kroz tanane opne strukture dvojbenog vremena lakše probijaju kad utihnemo mi koji smo ovdje još i tijelom i glasom.

To je brujanje poput žamora tisuća djece na dalekim školskim dvorištima, sve suspregnuto pa pušteno u radost ili negodovanje.

Ti bezimena glasovi će vas noću u Rimu podsjetiti koliko je letimično naše pamćenje, koliko pamtimo samo krajnosti kao okvir za neki, opći sadržaj.

Noću, kad svijest svjesnih i živih onemoća, kad odustane od iluzije stvarnosti i čvrstih uporišta vidljivosti, vidljiva mjesta prepuštaju prevlast mjestima iz kojih su izrasla.

Barok crkve San Giuseppe dei Falegnami posvećene svetom Josipu drvodjelcu izmakne se i umjesto njega u prostor se ponovno uzdigne rimska antika zatvora Tullianum u kojemu je, prema legendi rođenoj u srednjem vijeku, posljednje dane zatočen proveo čovjek kojeg je Isus prozvao stijenom, Petar kojeg ikonografi uvijek vide s dva ključa – zlatnim i željeznim. No, ako je i bio ondje, u nekoj od uzanih, vlažnih i mračnih podzemnih tamnica, jamačno nije vikao. On je morao znati da glas najbrže putuje u tišini, kroz vodu svijeta ideja, kao šutljiva riba, uvijek protiv struje.

Onaj kojeg čujemo u vrijeme kad se sve izmiče gotovo sigurno je Vercingetorix, cisalpinski Gal koji je Julija Cezara toliko razjario drskim otporom kod Gergovije i Alesije da ga je prije pogubljenja gušenjem odlučio poniziti šest godina dugim zaboravom u tmini samice zatvora koji će u konačnici poroditi Crkvu.

U noći koja je nekima dan ponovo u elipsi, Trgom Navona trče konji, njište i propinju se dok Domicijanovim stadionom, kroz huku mnoštva

od tridesetak tisuća nadmetanjem razgaljenih duša, kao kroz maglu jure prema pobjedi ili klipšu do poraza. I mine barok, minu nastambe koje oko stadiona počinju podizati već u sedmom stoljeću, u doba kad Rim više nije središte nijednog svijeta, i jasno se u zbilju pridigne oval gotovo tristo metara dugog borilišta i trkališta, mjesta na kojem se nudilo ono što svjetina carstva koje se urušava i išće: kruha i igara. *Panem et cincerses!*

U mutnim, a opet razgovijetnim bljeskovima, svijet se uvijek vraća. Na Piazza Navona najprije u prvo stoljeće, konjima i bojnim kolima, pa onda skače na sam rubnjak koji treće stoljeće odvaja od četvrtoga, u vrijeme toliko daleko da ljudi lako pobrkaju čak i imena bogova, a kako neće krhka ljudska imena. Ako u kasni noćni sat čovjek „zaluta“ iza Panteona, rimskoga hrama posvećenog svim bogovima, ako zastane i utiša disanje, smiri si srce pokraj dominikanske crkve Santa Maria sopra Minerva, jedine gotičke crkve u Rimu u kojoj počivaju kosti svetice Katarine, možda će pomisliti da mu se pričinja, da se

mrak podmuklo poigrava svjetlošću i gradi ono čega nema, a zapravo će svjedočiti ponovnom ustajanju stupova. Pomislit će da čuje slabašan ženski glas koji iz cele s jamačno oholim kipom Minerve ili Izis (neki vele da su se ljudi ondje klanjali Izidi) ječi kroz prostor za inicirane kao kroz rezonantnu kutiju i slan od suza silovanjem ponižene Agneze zapljuskuje nikad isti prostor.

Tko ranije nije znao neće ni znati da čuje glas djevojčice iz Salerna koja je, legenda veli, u dobi od trinaest godina odbila udati se za sina rimskog prefekta. Glas djevojčice koju po kazni siluju u hramu, pred božicom, kojoj zatim odrubljuju glavu ili je tuku do smrti, naposljetku spaljuju u trenutku kad se treće stoljeće pretače u četvrto. Minervin ili Izidin hram u međuvremenu se urušio, u 13. stoljeću preko njega se nadviija trobrodna gotika hrama posvećenog majčinskom principu koji je djevičanski iznjedrio Sina.

Već u sedmom stoljeću obraćeni Rimljani prisjećaju se svetica za koju vjeruju da je spaljena upravo na mjestu gdje se nalazio Dimicijanov stadion, pa podižu mjesto kulta, građevinu o ko-

joj ništa ne znamo. Znamo samo barok – ono kako se barok Agneze u agoniji sjetio umijećem majstora, majstorskih umjetnika Girolama Rainaldija i Francesca Borrominija.

Crkva Sant’Agnese in Agone prema nebu raste u trenutku kad je trg već oduzeo i prostor i namjenu i ime stadionu čijeg se imena prosječni stanovnici Rima u zamahu renesanse više i ne sjećaju. Domicijanovo ime u zaboravu – agonija djevojčice svete u žiži divljenja.

ISTANBUL

BRODOVI PTICE

Veliki gradovi sabirni su centri ideja, poput tkanica koje sakupljaju memorabilije tkanja dalekih i bliskih krajeva pa ih paraju do temelja i uobličavaju u novo, istodobno drukčije i temeljno isto. U velikim gradovima obitava sve što jest u nekom trenutku, za ljude opsjednute vremenom. Oni primaju, apsorbiraju dijelove napjeva koje su putnici tijekom puta u novo pozaboravljali i do odredišta ih donijeli u fragmentima, pa ih poslije odredišta u kojima su se nastanili spajaju u simfonije, civilizacijske impulse koje oko sebe, vojnim pohodima i trgovinom, emisarima ili zavojevačima, u prostor šalju kao koncentrične valove što mijenjaju svijet.

U Istanbulu je uvijek dan i poput privida na površini Mramornoga mora uvijek poput žustrih morskih ptica lebde sitni brodovi bijelih, latinskih jedara koji u mah prhnu visoko gore i stope se s nebom što miriše na pamuk, na mokre

plahte iz kojih vjetrovi u zamahu tjeraju vodu. Kroz trojstvo imena, gradom njište nevidljivi konji, klopoću kola dvoprega i četveroprega, kićena, vratolomna, oku nevidljiva zbog izmaglice vremena dalekog, ali koja po trgu posvećenom sultanu Ahmedu iz hipodroma izraslog bacaju mirise željeza i drva združenih u kotače.

PULSARI I RASKRIŽJA

Istok i Zapad uvijek su se pretakali. Osobito u vremenima koja volimo zamišljati (učimo li pogrešno povijest?!) kao kartografske okamine carstava i demografskih, kulturoloških stanja. Jer, ne postoji granica koja bi zaustavila trgovce, ratnike, hodočasnike, bjegunce pred zakonom ili pošasti, lualice svih vrsta. Povijest bilježi većinska okupljanja ljudi na jednome mjestu i daje im obrise.

Poman promatrač Istok će pronaći u svemu zapadnome. U mislima grčkih filozofa, od kozmološkog razdoblja pa nadalje, u pojmu *psihē* koja ne samo da boravi u svemu što se hrani i raste nego se i seli iz jedne forme u drugu. Ima ga i u kazalištu rođenom iz stvaralačkog zamaha *poiesisa* koji danas lakonski nazivamo poezijom. U Rimu se Istok skrio u kultovima ženskih, „rađalačkih“ entiteta, u Mitri i Izidi koja ne samo da rađa nego i rasuto u smrti sklapa natrag u život.

Istanbul je zato magijska točka u kojoj prijelaz iz jednog prostora u drugi gubi iluzornost predočenja i postaje fizički razvidan. Istanbul je most za slobodan tijek. Zato je u njemu sve istodobno danju.

Rim se u drevnom megaranskom Bizantizmu počeo iznova graditi kad je Konstantinu Velikom postalo razvidno da se zapadno krilo Carstva urušava. Što od unutarnje truleži, što od poriva univerzuma da ničemu ne dopusti da bude vječno, pa silu, moć i poriv za širenjem seli iz tabora u tabor.

Univerzum diše. Širi se i skuplja u točkama.

Ne možemo znati je li Konstantin I. Veliki mogao znati da će imenom Bizantu biti prvi i posljednji, da će njegov imenjaka koji će biti jedanaesti u nizu biti posljednji koji gleda Konstantinopol izrastao iz rimskoga sna dok preko Bospora bude nadirala sila koja će promijeniti lice svijeta. Znamo, međutim, da je Konstantin na ovalu hipodroma Septimija Severa podigao imponozantan hipodrom za sto tisuća gledatelja, za četveroprege kojima su u četiri boje podijele-

ljene ekipe eliptično jurcale stazom čija su dva najoštrija zavoja kolčila dva egipatska obeliska.

I tu je pretakanje. Baš kao i na mletačkom Trgu svetoga Marka, na crkvi tog sveca koju su križarski bojovnici nakon četvrtog pohoda okitili broncom četveroprega baš s Konstantinova hipodroma.

Mlado je kršćanstvo u zamahu sagradilo Bizant koji se još itekako vidi u današnjem Istanbulu što je nekoć bio Carigrad. Sveta Sofija prvo je od drevnog što upada u oči. Djelo ruku Artemija iz Trala i Izidora iz Mileta, monumentalna bazilika čija će se kupola urušiti dvadeset i jednu godinu nakon izgradnje, u potresu koji je obezglavio mnoge građevine kojih se danas samo rijetki sjećaju zahvaljujući tuđim sjećanjima i slikama. Izidor Mlađi Svetoj je Mudrosti vratio čudesnu kupolu, ovu kojoj se i danas divimo kao drugom nebu, sedam metara višu od prethodne, kupolu čija se krivulja penje do visine od pedeset četiri metra, promjera trideset dva metra, koja počiva na četirima lukovima kojima su uporište četiri pilastra.

Od 1453. bizantska Mudrost stanuje u džamiji, dobiva minarete za dozivanje na namaze, na pet dnevnih klanjanja. Kemal Atatürk je gotovo paradoksalno, svjetovnošću 1934. vraća svima, ponovo se otkrivaju islamu bogohulni mozaici, bizantski prikazi Sina Božjeg, anđela, Bogorodice i svetaca koji su gotovo pet stoljeća bili skriveni očima ljudskim, a onda ih Erdođan ponovno skriva u čudu iznova pretvorenom u džamiju, 2020.

Usprkos svemu, svim mijenama koje donose vremena zbog onog čime ih ljudi oblikuju, Hagía Sophía još miriše na tamjan, šušti teška svila raskošne odjeće cara Justinijana i carice Teodore koje uvijek zamišljam kao na mozaiku San Vitalea u Ravenni koju je Justinijan vratio u krilo Carstva. I kovitla se sunce na svim jezicima i svim vjerama. I ima ondje pomalo i crkve svetog Sergija i Bakha koje odavno nema, a na kojoj su davni graditelji sakupljali i umijeće i hrabrost za velebnost zdanja posvećenog mudrosti.

Ljepota pripada svima. Onima koji su je rukama oblikovali i svima. Zato što je ljepota utjelov-

ljenje spoznaje mudrosti nekog vremena, zbroj načela koja je čovječanstvo na svome putovanju vremenom uspjelo dokučiti. Kad bi pripadala samo nekima, kratko bi trajala i više ne bi bila ni ljepota ni mudrost.

BEČ

TREĆI RIM

Rijeke su čudo. One lice zemlje brazdaju arterijama, kroz planinske lance kopaju usjeke, napajaju se vodom zemaljskom koju mračna utroba zemlje izbacuje iz sebe i vodom koju modri kristal neba poput zastora zemlji šalje za žeđ. Rijeke su niti Saveza prolaznog i neprolaznog i samo si prividno odabiru uvijek isti tok – promjenjive su poput svega što u sebi nosi i sadržava život.

Zašto je ljudima važna priča o rijekama i vodi? Zato što se ljudi u gradove okupljaju uvijek uz nadzemne ili podzemne rijeke, uz vodu koja vidljiva teče i onu koja se kroz tamu probija kroz duboke žile. Zato što ljudima voda treba nasušno ili obredno, za piće, vrtove, njive, odnošenje ukaljanog, za brodove i razmjene, trgovine ili osvajanja. Zato što smo od vode i bez nje se u prašinu rasipamo, u prah vraćamo.

Uz Dunav su se ljudi okupljali i prije nego što su odlučili prestati tumarati u potrazi za bobica-

ma i životinjama za lov. U njemu su, na njegovoj površini koja je, kad se smrači poput opsidijana, gledali iznenada bliže nebo, zvijezde koje su na sluzavoj vodi plutale poput luči vilinskih vatri. Uz njega su vjerojatno počeli promišljati o životu, smrti, o onostranom i zbiljskom, o čudečnosti trenutka zguanog između onog prošlog i onog što će biti, pa su smišljali božanstva kojima će objasniti neobjašnjivo poput postanka ili kraja, oluje ili suše, leda koji se niz obronke mladih planina ponekad spuštao i ostajao stoljećima.

I prije Beča uz Dunav je postojao Beč – Vinodbona, rimski tabor u pokrajini Norik, smješten uz sam Dunav. Upravo je ondje od zagonetne bolesti, u ožujku 180. umro veliki Marko Aurelije, čija konjanička skulptura, veličanstveni brončani spomenik, krasi rimski Piazza del Campidoglio. Car, filozof koji je čovjeku kao pojavi dodijelio sudioništvo u tijelu, duši i duhu te vojskovođa koji je za svoga vijeka zauzeo Armeniju, Mezopotamiju i Mediju, ugušio ustanke u Britaniji i Egiptu, dušu je odapeo u nebo ili je prepustio dunavskoj vodi u vrijeme ratovanja

s Markomanima i Kvadima. U točki iz koje će izrasti nama danas poznati Beč, Wien.

Posvuda ispod sadašnjice, u Beču razasute leže brončane figurice božanstava, ali i kamena lica džina poput onih iz istočnjačkih uljanica, mreže kanalizacija i vodovoda, spomen-bilješke o legijama koje su dugo i mučno pokušavale do kraja porobiti Germaniju sve do pokolja u Teutoburškoj šumi, gomile sitnica koje ljudi putem pogube ili s kojima ih pokopaju.

Prije Rimljana, uz obalu Dunava skutрили su se Kelti halštatskoga kruga, ratnici dugih mačeva, šaptači stablima i jahači konja božanstava koji su u visovima gorja u Hallstattu kopali kame-
nu sol, pa arheolozima ostavili solju uštavljene, kožnate cipele i dogorjele baklje, fantastičan nakit, konjske oglavine i fibule za plašteve i halje što nekako, u mašti crveni trepere na vjetru koji niz planine trči kao ždrijebe.

Što je bilo poslije njih, poslije Kelta i Rimljana, nakon urušavanja njihovih svjetova? Stoljeća koja su uslijedila doimaju se poput meteža i mraka, kao da je ništavilo zasjelo uz desnu oba-

lu Dunava, mrak koji rijekom brodi niotkuda i nikamo. Ponekad ljudi, naime, podignu valove koji ruše, iza kojih ne slijede druge i drukčije vojske, vojske graditelja koji mijenjaju svijet novom estetikom. Takvi su bili valovi koji su nakon Rima zapljusnuli dunavski kraj Donje Austrije.

Kad se poraženo na tlo stropošta nešto veliko poput Rimskoga Carstva, sa svih strana nahrupe oni koji bi ga raščetvorili, ispunili prazan prostor, kako se zbilja ne bi ugušila u zrakopraznosti ničijeg. Protutnjali su preko bečke doline i Heruli i Langobardi i Ostrogoti u potrazi za novim prijestolnicama u Cividaleu ili Ravenni, naposljetku i Mongoli, svi koji su iza sebe ostavili tragove nasumične poput igala razasutih u plastu sijena. Nisu se u prostor upisali dovoljno duboko da bi ih se pamtilo.

Tek će se u srednjem vijeku Dunavu uz desni bok ugnijezditi grofovska obitelj kojoj korijen seže do svijetlih karolinških vremena, a kojoj će rimsko-njemački car Oton II., sin Otona I. Velikog i Adelaide, dodijeliti u leno stočnu marku preko Luitpolda Babenberga 976. Loza koja

1246. izumire s Fridrikom II. Ratobornim Državnom je arhivu u Beču podarila temeljni fond nastanjen obiteljskim uspomenama o usponu i padu što u ljudskim razmjerima oblikuju luk toliko sličan Sunčevoj putanji nad Zemljom.

Zahvale

Od srca zahvaljujem gospođi Svjetlani Lipanović koju mnogi s pravom nazivaju veleposlanicom hrvatske kulture u Italiji, predsjednici Hrvatsko-talijanske udruge u Rimu, Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Rimu, Veleposlanstvu Republike Hrvatske pri Svetoj Stolici, generalnoj konzulici Republike Hrvatske u Istanbulu, gospođi Ivani Zerec, vicekonzulu, gospodinu Marku Šapini. Zahvaljujem gospođi Katarini Dorkin Križ, kulturnom atašeu Veleposlantva Republike Hrvatske u Beču, te gospođi Adrijani Markon Jurčić, predsjednici Matice hrvatske u Beču. Svi oni bili su moji mudroslovi, lučonoše i pripovjedači tajni prijestolnica carstava kroz koje su me strpljivo vodili. Bez njih bi plodovi moje spoznaje bili jamačno znatno skromniji.

Bilješka o autorici

IVANA ŠOJAT, majka troje odraslih ljudi, predvodnica čopora sazdanog od dva psa i tri mačke, rokerica, darkerica, grliteljica stabala, meloman-ka, studentica filozofije i povijesti umjetnosti, matematičarka i fizičarka u pokušaju, prevoditeljica i književnica.

Rodila se u najkraćem i navodno najluđem mjesecu u godini, 1971.

Do sad je objavila deset romana (od kojih su tri za mlade), pet zbirki poezije, tri zbirke kratkih priča, zbirku eseja i dvije slikovnice. Iza sebe ima 75 književnih prijevoda renomiranih autora francuskog i engleskog govornog područja.

Iz puke znatiželje bavila se svim i svačim, sudjelovala u ratu, penjala se po brdima, učila jahati (konje), mačevati, uzgojila vrt pun ljekovitih trava, kopala po arhivima i zemlji, pjevala u *rock* grupama, ali i opernom zboru HNK-a u Osijeku.

Knjige su joj ovjenčane nagradama *Vladimir Nazor*, *K. Š. Gjalski*, *Fric*, *Fran Galović*, *Josip i Ivan Kozarac*, *Mato Lovrak*, *Grigor Vitez*. Za cjelokupan rad dodijeljen joj je Pečat Grada Osijeka, kao i odlikovanje Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

U trenutku pisanja ove biografije i dalje živi i radi.

Sadržaj

- 5** **UTJELOVLJENJE**
- 13** **RIM**
- 15** PINIJE, KONAČIŠTA I LUKE
- 18** ŽAMOR
- 23** DVA NEBA
- 32** KUĆA ZA PEPEO, UTVRDA I ANĐEO
- 38** NERONOV CIRKUS I SVETA STIJENA
- 47** CEZAR I MAČKE
- 52** TIŠINA
- 55** O ODLASKU PRIJE POVRATKA
- 57** **ISTANBUL**
- 59** BRODOVI PTICE
- 61** PULSARI I RASKRIŽJA
- 66** GRADITELJI I RATNICI

- 71** DŽINI
- 74** POČELO
- 78** DOLMABAĞÇE
- 81** DUH
- 89** **BEČ**
- 91** TREĆI RIM
- 96** RASKRIŽJE
- 104** KONJI, TRGOVI, DVORCI I LIPE
- 112** VELIČINA
- 115** RASPRISNUĆE VREMENSKOG
KONTINUUMA
- 123** PERPETUUM
- 127** Zahvale
- 128** Bilješka o autorici

nakladnici

Neolit
Katarine Zrinski 19
48 000 Koprivnica
www.neolit.hr
info@neolit.hr

Artikulacije
Trg Kralja Tomislava 2
48 000 Koprivnica
www.artikulacije.hr
info@artikulacije.hr

za nakladnike

Marko Gregur
Mario Kolar

lektura

Jakov Lovrić

dizajn i prijelom

Jasna Goreta

ilustracija na naslovnici

Shutterstock

tisak

Booksfactory, Szczecin, Poljska

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001243406.